

3/2017

KNIŽNÍ ZNAČKA

ČASOPIS SPOLKU SBĚRATELŮ A PŘÁTEL EXLIBRIS

Jiří Slíva, Rány egyptské, C3, 2008

STAV PŘÍPRAV XXXVII. KONGRESU FISAE V PRAZE

Vážený přátelé, členové SSPE, dělí nás necelý rok od zahájení kongresu FISAE v Praze. Jak je již známo, kongres se bude konat v hotelu Pyramida ve dnech 29. srpna až 2. září 2018 a bude zahájen v úterý 28. srpna 2018 v letním refektáři

Zdeněk Hraba, logo, 2016

Strahovského kláštera. V zimním refektáři bude současně otevřena výstava **Duchovní exlibris**, kterou připravil Strahovský klášter ve spolupráci se SSPE.

Od úterý do soboty bude možná prezentace účastníků kongresu ve foyer hotelu Pyramida a od středy do soboty včetně bude otevřen Kongresový sál pro výměnu. Program kongresu je uveden na pozvánce přiložené k této Knižní značce a není třeba se o něm dále rozepisovat. Na poslední stránce pozvánky najdete přehled plánovaných výstav, které je možné během kongresu navštívit. K pozvánce je přiložena přihláška na kongres. Vzhledem k vyššímu kongresovému poplatku, který pravděpodobně ovlivní účast českých sběratelů, bude umožněna účast na kongresu jen na jeden nebo dva dny za snížený kongresový poplatek. Každý může zvolit variantu podle svých vlastních potřeb a možností. I jednodenní návštěvník má nárok na kongresovou

tašku. Další informace najdete na přiložené přihlášce.

Všechny přípravy nejsou pochopitelně ještě u konce. Práce je pro nás všechny ještě mnoho. Zatím to ale vypadá tak, že příprava kongresu je jen a jen záležitostí výboru SSPE. Chyba! Nemělo by tomu tak být. Zdá se mi totiž, že jsem při sestavo-

Knihovni sál Strahovského kláštera

vání sjezdového rozpočtu špatně odhadl účast českých sběratelů, kteří zaplatí celý kongresový poplatek. Podle mých dotazů na letošní valné hromadě to bude asi jen třetina původního odhadu. Následkem budou chybějící peníze v rozpočtu. A tady je úkol pro každého člena spolku, který bych nazval **Dotace kongresu**. Přiznávám, že získávání dotací není lehký úkol, ale mezinárodní kongres FISAE by nám měl za tu námahu stát. Za tuto vaši pomoc vám předem srdečně děkuji.

Zde ještě několik informací o stavu příprav, se kterými bych vás rád seznámil:

1. V dubnu 2017 byla uzavřena smlouva s Novou tiskárnou Pelhřimov na vydání knihy **České exlibris**. Autorem knihy je dr. Slavomil Vencel. Kniha bude vydána v nákladu 1000 kusů a je určena pro každého účastníka kongresu.
2. Záštitu kongresu FISAE převzaly Ministerstvo kultury ČR a Magistrát hlavního města Prahy, kde podáváme žádost o finanční podporu kongresu.
3. V červenci 2017 byla podepsána smlouva se Strahovským klášterem (zahájení kongresu, výstava a katalog).

Orea hotel Pyramida v Praze

4. Je připravována smlouva s hotelem Pyramida, ve které je nutno ještě upřesnit několik bodů (parkovné, náklady na ubytování, předvádění uměleckého tisku grafik, restaurace). Účastníkům budou k dispozici tři sály. V přízemí velký kongresový sál, v prvním patře pak další dva menší sály. V případě, že by kapacita nestačila, je možné pronajmout ještě další prostory. Otázkou zůstává konečný počet přihlášených účastníků. Byla provedena předběžná rezervace pokojů pro účastníky kongresu.
5. Jeden z bodů programu kongresu je demonstrace tisku grafických listů. Přihlásí se někdo z grafiků, členů spolku,

kdo by si vzal přípravu a realizaci tohoto bodu na starost?

6. Ke kongresu FISAE vypsal spolek **Mezinárodní soutěž exlibris**. Přípravu a vyhodnocení soutěže provede pětičlenná mezinárodní porota, sekretářem soutěže je Ing. Milan Humplík. Oceněné práce budou vystaveny a k soutěži bude vydán katalog.

Předpokládám, že po přečtení pozvánky a přihlášky na kongres budete mít řadu otázek a připomínek. Směřujte je prosím na výbor SSPE (info@sspe.cz) a pomozte nám dobrým nápadem nebo nabídněte svoji pomoc při organizaci kongresu. Rádi přijmeme vše, co přispěje k dobrému průběhu kongresu.

Karel Urban, prezident FISAE

INTIMNÍ SVĚT LADISLAVA KUKLÍKA

Do mého povědomí vstoupilo jeho výtvárné dílo před čtyřiceti lety a neustále mě oslovuje svou poetickou erotikou

Ladislav Kuklík, C3+C5, 2013

Ladislav Kuklík, C3+C5, 1998

a v posledních letech možností nahlédnout do ráje exotických i člověku nakloněných zvířat.

Ladislav Kuklík, akademický malíř a grafik, narozený v roce 1947, a tedy letošní sedmdesátník? No ne, jak ten čas letí! Vždyť ještě nedávno (ale to je relativní pojem) jsme spolu chodívali na „malé“ odvážné tahy Malou Stranou! Začínali jsme v restauraci U Ševce Matouše a pak jsme se skulili Nerudovkou až do malostranského podloubí a zakotvili v některé malé vinárně. Vedli jsme řeči o umění, okukovali přítomné krasavice a popíjeli většinou bílé víno. Bylo nám hezky, stejně jako když jsme stáli v Kuklíkově pracovně, kde ukazoval nově vytištěné grafické listy technikou, které dnes říkáme kombinovaná a v níž převládá lept, reliéfní lept, akvatinta, suchá jehla i sletopisk. Vše spojují a rafinovaně doplňují významné barvy. Ladislav umí,

nezapře, že navštěvoval ateliéry Jiřího Trnky a Zdeňka Sklenáře na Vysoké škole uměleckoprůmyslové v Praze. Umí a vůbec nezáleží na tom, že stále zpodobňuje a v grafických listech uvádí do intimního života jediný model, jedinou ženu, již zůstává nejen při tvorbě, ale i v životě věrný. Ženské tělo důvěrně zná, ženské tělo obdivuje, ženské tělo je jeho věčnou inspirací. A proč ne, jeden slavný umělec tvrdil, že může neustále malovat tři prázdné láhve a nikdy se nebude opakovat. A tělo? Mění se v proměnách času, mění se při změně světla, mění se ve chvíli, kdy žena touží, kdy trpí, kdy starosti naplňují její myšlenky. Erotika? Proč

Ladislav Kuklík, C3+C5, 1993

ne, každý ji svým způsobem miluje a ta Kuklíkova nikdy není urážlivá, vulgární ani provokující.

Také nově otevřený svět rajské zahrady, v níž se prohánějí ztepilé zebry, číhající

lvíce či plaché antilopy sugestivně oslovuje citlivého člověka, pro něhož jsou bravurně nakreslené kresby určeny. Škoda, že pro sběratele nerealizoval více lístků s přípisem jména a textem *Ex libris!* Jen necelá dvacítká malých obrázků je doplněna písmem velmi vhodně zakomponovaným do kompozičního celku. Škoda, a možná je to dobře, co říkáte, přátelé? Alespoň jsou ty půvabné lístky velkou vzácností.

Sedmdesátka není zas tak moc, a tak se můžeme na další lístky těšit a Ladislavovi popřát hodně zdraví, tolik potřebného pro tvůrčí činnost, a sobě bych přál ještě jednu procházku tou starou cestou začínající U Ševce Matouše. Co říkáš, milý oslavenče? Troška vína nebo dvě nealko piva přece neuškodí a pohled na krásné slečny vždycky potěší!

Karel Žižkovský

ÚSMĚVY PLZEŇANA JIŘÍHO SLÍVY

Plzeň se může pochlubit mnoha slavnými osobnostmi, které proslavily toto město piva v celém světě. Jen si vzpomeňte na tvůrce Spejbla a Hurvínka, loutkáře Josefa Skupu, nebo na výtečného herce a spisovatele Miroslava Horníčka. Nebojte se, nebudu jmenovat další, ale ty dva jsem vybral proto, že jejich tvorba je plná humoru, lidské pohody a radosti. A letošní oslavenec, plzeňský rodák, sedmdesátník, čiperný a věčně usměvavý Jiří Slíva k nim určitě patří. Usměvavý, jinak jej ani neznám. Usmívá se na příchozího ve dveřích ateliéru, usmívá se při vernisážích v Hollaru, jehož je činným členem, usmívá se ve vinárně, kde dovede vychutnat sklenici vína a dobrou krmí, usmívá se, když mě plácne po rameni při nahodilém setkání v Dejvicích, kde

má ateliér a já svou vinárničku (nejsem vlastník, ale štamgast!).

Ale proč se usmívá? Protože je rád na světě, kreslí a graficky zpracovává báječné, vtipné karikatury, veselé příběhy ze života lidí i zvířat, realizuje vtipné myšlenky, které se mu rodí kdesi v mozkových závitech a odkud je převádí do světa reality. Mám rád jeho tvorbu, tu drobnou i rozměrem větší. Nacházím v ní tolik úsměvných nápadů a někdy i rafinovaně skrytých narážek, že se po každé při prohlížení jeho prací bavím. Každá výstava přináší něco nového, jeho mozkové šuple plné námětů je asi ne-

Jiří Slíva, L1, 2015

vyčerpitelné a bezedné. A to je dobře. Vždyt dobrého humoru je stále zapotřebí, a je ho tak málo v současném světě, kde se často setkáváme s hlupáky a zlymi lidmi. Slívova tvorba nás nezarmoutí; je tak námětově pestrá, že každý divák

najde ty svoje humorné náměty, které autor zpracovává převážně v barevné litografii a výjimečně leptem, decentně doplněným klidnou barevností. Já dávám přednost grafickým listům věnova-

Jiří Slíva, L1, 2015

ným kávě nebo vínu a pivu. Jsou vtipné, dokazují genialitu tvůrce a potvrzují i nevyčerpatelnost šuplíku, z něhož jednotlivé náměty J. Slíva vytahuje. Patří k nim i drobnější listy, např. pozvánky na pivní slavnost v litografické dílně v Řiční ulici s přípisem **Bierfest**. Vždy nový, neotřelý a pochopitelně vtipný nápad. Takový je Jiří Slíva a mě mrzí, že jeho tvůrčí konto čítá pouze třicet exlibris pro naše a zahraniční sběratele (viz knihu S. Vencla *České exlibris*). Je jich málo, co říkáte? Proč my sběratelé dáváme přednost jiným námětům, jiným grafickým technikám a humor je nám trochu cizí? Mně ale ne, a tak si s Jiřím budu muset pohovořit, nejráději u sklenice vína v Literární kavárně, kde spolu občas sedáváme, a zeptat se: „Jiří, co takhle námět Krysaře, napadá tě něco?“ A při té příležitosti mu poděkuji, že dovede rozdávat humor, někdy trochu absurdní, jindy rozpustilý, ale vycházející z upřímného srdce člověka, který má rád život a dovede se radovat i z maličkostí. A to je moc dobře.

Karel Žižkovský

JÁ A LITOGRAFIE

První seznámení

Bylo to v prvním ročníku na vysoké škole... Jako čerství studenti výtvarné výchovy na pedagogické fakultě v Plzni jsme jednoho časného rána (podle vysokoškolského rozvrhu tehdy již velmi časně, před sedmou hodinou ranní) přišli do litografické dílny. Ta byla ve 2. patře budovy na Klatovské třídě, nevelká místnost skoro vyplněná ručním litinovým lisem, u stěn s naskládanými litografickými kameny ze solnhofenského vápence a umyvadly na broušení kamenů. Kameny byly značně omšelé, budily dojem, že ještě pamatují vynálezce litografie, pražského rodáka Aloise Senefeldera (1771–1834).

Jana Vacková, L1, 2014

Uvítal nás ospale mžourající kantor a pozdější kolega, malíř a grafik Vladimír Havlic. Učil tehdy na pedagogické fakultě krátce, patřil k typu lidí, kterým se říká „sovy“, a ten časný začátek semináře z litografie mu očividně dělal problémy. Ale po cigaretě a ranní kávě se probral a brzy jsme se všichni společně skamarádili. Za-

Jana Vacková, L1, 2015

svěcoval nás pomalu do tajů tisku z kamene a učil litografickému řemeslu. Naším prvním úkolem bylo nakreslit člověka u lisu, nejlépe sebe. Těžká pro nás byla nejen lidská figura v charakteristickém postoji, ale i její provedení na jemně

zbroušené ploše kamene. Učili jsme se zbrousit kámen tak, že jsme ho navlhčili, posypali karborundovým práškem, položili na něj druhý kámen a krouživým pohybem přejížděli spodní kámen horním, až se mezi nimi vytvořil charakteristický šlem a plocha byla dokonale zbroušena. Menší kámen bylo možné v batohu na zádech odnést domů a v klidu na něm pracovat. Litografická tužka je velmi měkká, rychle se upíše, a když na ni člověk více přitlačí, udrolí nepěkný drobek mastné tuhy a jemný kresebný přechod – valér – se pokazí. Učili jsme se velmi lehkému dotyku při stínování, a měli se stín ztmavovat, muselo se nakreslit přes sebe mnoho jemných vrstev. Navíc motiv musel být nakreslen zrcadlově převrácený, protože papír se při otisku pokládal přímo na kámen. To byly moje první řemeslné zkušenosti, ze kterých samozřejmě těžím stále.

Druhý dotek

Krajská pobočka Svazu českých výtvarných umělců vlastnila v Malé ulici v Plzni litografickou dílnu. Jejím zakladatelem byl už zmíněný Vladimír Havlic. Pracovali zde dva tiskaři, pan Josef Heřman a po něm František Mráček. V této dílně se pracovalo na zinkových deskách podobně ozrněných, jako litografický kámen. Deska měla velkou výhodu a tou byla váha. Vážila jen několik kilogramů, přestože byla velká 100 × 70 cm. Dala se snadno odvézt v podpaží městskou hromadnou dopravou. Nedalo se však na ní nic během tisku opravit. Nespolu-pracovala s výtvarníkem tak jako kámen. Snadnější však bylo pro tiskaře její broušení. Nebrousilo se ručně, jako u kamene, ale ve veliké skříni, kam byla zavedená voda. Desky se tam vložily vodorovně, stroj s nimi natřásal a vrstva skleněných

kuliček, která se po nich kutálela, zinek zbrousila. Kuličky se postupně zmenšovaly a byly krásně matné. Tisklo se na stroji značky Zetacont a kresba se nejprve otiskla na gumový válec a z toho se přetiskla na papír, takže nemusela být nakreslena obráceně.

V této době jsem vytvořila cyklus deseti velkých barevných litografií s tematikou zvířat a přírody. Velmi mě mrzelo, když dílna v roce 1992 zanikla, protože dům, kde se nacházela, byl restituován.

Současnost

V roce 1994 jsem se dozvěděla o litografické dílně v Praze v Říční ulici 11. Začala jsem spolupracovat s tiskaři Jiřím Lípou a Janem Kejklířem. Způsob práce zde byl spojením toho, co jsem již znala z minula. Tisklo se na Zetacontu, ale upraveném pro upínání litografického kamene.

Zde pracuji doposud, tedy již 23 let. V současné době vlastní dílnu rodina Boudových, Martin a jeho syn Matěj. Nejraději pracuji s oběma současně, tedy na dvou strojích současně. Vznikají tak souběžně dvě grafická díla. Navíc mám dílnu pro sebe, už se tam nikdo jiný nevejde, a tím mám zajištěno plné soustředění na práci. Protože se od studií věnuji pedagogické práci na základní umělecké škole, nejvíc tvůrčího klidu mi dávají letní prázdniny. Čtrnáct dnů z prázdnin trávím v Praze. Přivezu si sem kameny, které na sobě mají již nakreslenou první barvu. Příprava těchto kamenů s první barvou mi zabere asi dva měsíce práce, včetně návrhů a kreslení na kamenech.

Technika litografie je založená na odpudivosti vody a mastnoty. Litografická tužka, křída i tuš jsou mastné a tam, kde se s nimi kreslí, proniknou do povrchové vrstvy zbrúšeného kamene. Kámen – vápencová deska – je porézni. Dokáže

nasát vodu jako houba. Tam, kde je kámen pokreslený mastným materiálem, se voda neudrží. Po kameni přejede válec naválený mastnou barvou. Tam, kde

Jana Vacková, L1, 2017

je kámen navlhčený, se barva nechytne, tam kde je promaštěný, tedy na místech kresby, se přichytí tak intenzivně, jak výrazná je kresba. Nejvíc barvy se uchytí na místech pokreslených litografickou tuší. Tam je kámen hodně promaštěný. Tiskaři upevní kámen do stroje tak, aby tam držel na stejném místě po celou dobu tisku. Zvolený a namíchaný odstín barvy se dá na válce, stroj ji dokonale rozválí po povrchu válců a následně přetiskne na kámen upnutý ve stroji.

A potom vznikne malý zázrak. Do sněhobílé plochy papíru se s charakteristickým mlasknutím natiskne první barva.

Tiskne se tolik kusů, jak velký má být náklad, a navíc několik rozjezdových tisků, na kterých se vychytá odstín barvy, její

Jana Vacková, L1, 2015

intenzita, případně drobné opravy chyb, ty se mohou z kamene vyleptat. Nejvíce se mi líbí okamžik, kdy válec jede: vnímáte periferním viděním čistý papír a náhle po přejetí válce „mlask“ – a kresba je na ploše. Po dokončení tisku první barvy se na kresbu na kameni naválí zvláštní velmi mastná černá barva, která navíc hodně pomalu usychá. Kresba se poté otiskne na astralonovou fólii, která se potom používá pro dosažení přesného soutisku dalších barev.

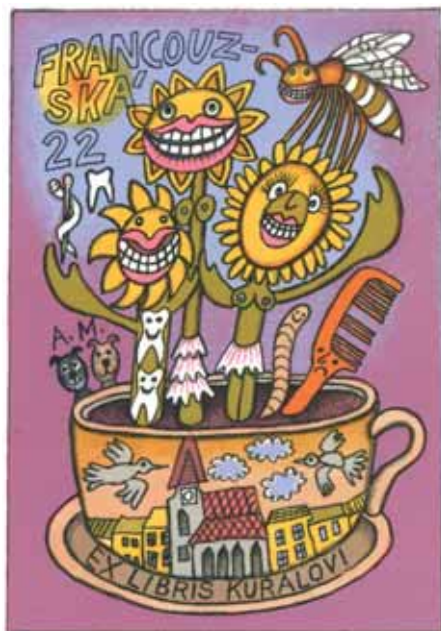
A pak se pokračuje v tisku všemi zvolenými barvami. Kámen se znovu zbrousí, na něj se zlehka otiskne kresba z astralo-

nové fólie. Litografickými křídami, tužkami a tuší se na kameni vybarví ta místa, kde má být další barva. Každá barva se musí samostatně nakreslit a tisknout postupně na všechny papíry. Takže pokud je náklad 100 kusů a obrázek je pětibarevný, tiskne se pětsetkrát.

Nakreslit další barvu se zdá jednoduchý úkon, ale není tomu tak. Výtvarník se musí rozhodnout, kam bude další barvu kreslit, musí si umět dopředu představit výsledek. I když má promyšlený návrh, mnohdy musí udělat změny. Navíc s kamenem ve stroji se nemůže hnout, aby byly soutisky přesné. Na okraje kamene dosáhnou, když stojím na zemi vedle lisu, ale prostředek kamene je daleko. Musím vylézt na mašinu a sedím nebo klečím tam různě zkroucená. Lokty, kolena a co se dá, podkládám starými polštáři, aby to netlačilo a kovový stroj nestudil. To je asi fyzicky nejnáročnější etapa práce. Navíc je to u velkého kamene práce velmi zdouhává a nakreslit jednu barvu mi trvá průměrně 12 hodin. Naštěstí mají v litografické dílně rádio, to je mým milým společníkem. Když tiskař domyje válce a jde domů, rozhostí se v dílně naprostý klid, najednou je dílna jen moje, poslouchám si četbu a pořady na Dvojce a soustředím se na svoji práci. Dokonce vyslechnu i Noční proud. V takových chvílích si říkám, že to mám vlastně všechno za odměnu. Těším se, až druhý den ráno bude s mlasknutím přibývat další barva při tisku jednoho papíru za druhým, ale zároveň se netěším, že už bude práce hotová a já budu muset čekat řadu týdnů, než se do dílny budu moci vrátit.

Litografická dílna má svoji duši. Když se s vrznutím otevřou kovová vrata z ulice, ocitnete se na dvorku. Mohutná popínávací růže snad pamatuje celou historii. Je

zde uchován tvůrčí duch stovek umělců, kteří zde za osmdesát let její existence pracovali. V patře nad dílnou žili a tvořili v letech 1907–1925 bratři Josef a Karel Čapkovi; Karel zde napsal např. vědeckofantastickou hru *R.U.R.* a spolu s Josefem satirickou hru *Ze života hmyzu*. Později tento byt sloužil litografické dílně

Jana Vacková, L1, 2016

jako sklad materiálu a já, jako přespolní výtvarník, jsem zde na paletách papíru přespávala ve vlastním spacáku. Pozdě v noci, když jsem dokreslila a zamkla dílnu, jsem chvíli nepohnutě poslouchala zvuky a s klíčem v ruce a bušícím srdcem se tiše plížila temnou chodbou a schodištěm tajemného činžáku do prvního patra. S úlevou jsem pak za sebou zamkla dveře skladu. Dnes je situace sice méně napínavá, ale komplikovanější. Přespávám přímo v dílně na tiskařském

stroji! Když k ránu dokončím kresbu a potřu ji ochrannou vrstvou roztoku arabské gumy, vypnu rádio a přikryji celý tiskařský stroj třemi dřevěnými podlážkami. Jsou krásně ohlazené a je na nich poznat, co pamatují. Na ně položím karimatku a luxusní postel je připravena. V létě stačí tenký spacák a vždy před tím než usnu, se dívám z okna na osvětlenou Petřínskou rozhlednu. Zářící do noci, jako by byla zavěšená na nebi. To je romantika! V dílně je zvláštní, nevysvětlitelné fluidum. Jako by se tu zastavil čas, jako byste vkročili do počátku minulého století. A to všechno navíc v samém srdci Prahy. Jsem ráda, že tu mohu pracovat. Přijďte se podívat do litografické dílny v Říční 11 v Praze, do mého plzeňského ateliéru nebo na některou z mých příštích výstav!

Jana Vacková,
www.atelier-vackova.cz

PROČ ČEŠI NEMAJÍ RÁDI BAEYENSE?

Když jsem onehdy konzultoval s Martinem Baeyensem téma svého článku, upřímně se zděsil. Když jsem se jej ale zeptal, kolik lidí si od nás nechalo udělat exlibris, zamyslel se a dal mi za pravdu. Ale od začátku, prosím.

Grafická tvorba Martina R. Baeyense mi učarovala již z katalogů soutěží a výstav, kterých jsem se začal účastnit v první polovině 90. let minulého století. Jelikož jsem toužil nějakou jeho práci mít, poslal jsem mu novoročenku. Tak jsem získal jeho první grafiky. První osobní setkání nastalo v Chrudimi na kongresu FISAE v roce 1996. Ihned jsme si padli do oka a začátek letitého přátelství byl na světě. Dodnes si pamatuji, jak všichni chodili okolo jeho malého stolku a bez zájmu jej míjeli. Bylo to vzadu v sále docela vlevo,

úplně v rohu a Martin z toho byl rozčarován a smutný. Dodnes to vidím zcela živě. Když jsme se domluvili na výměně,

Martin Baeyens, S1

shrnul vše ze stolku, já udělal to samé a tento konvolut tvoří krásný základ mé rozsáhlé sbírky Baeyensů. Když jsem s ním mluvil později, řekl mi, že všude ve světě mu sběratelé trhají ruce, aby jim udělal exlibris, kupují jej, a tady ani ťuk. Netrvalo dlouho a objednal jsem si od Martina exlibris; udělal mi hned dvě po padesáti kusech. A na dvacet let jsem byl jediným Čechem, který měl jeho exlibris. Až na sjezdu v Hradci Králové v roce 2016 jsem s radostí zaznamenal, že dalším v pořadí je Karel Scherzer. Pak se domlouvalo exlibris s osvěcěným sběratelem Ludkem Křížem a já jsem si objednal další exlibris. Za dvacet let – tři sběratelé od nás – je to naše veliká ostuda, celé naší sběratelské

obce! U Martina Baeyense si objednali exlibris všichni významní sběratelé ex-

libris z celého světa. Když projdu svoji sbírku, najdu namátkou jména Beumont (mnohokrát), Hillerbrandt, Weerd, Meulemans, M. P. de Haas, mnoho čínských jmen atd. Martin Baeyens je velmi uznávaným grafikem, malířem a pedagogem na celém světě. Článek o jeho tvorbě jsem již do Knižní značky napsal před lety. Nechci nyní rozebírat de-

tailně jeho tvorbu, ale chci se zamyslet nad tím, co je v názvu. Zahraniční sběratelé Baeyensova exlibris už ani na české sjezdy nevozí, protože je s nimi nikdo nevymění. Na internetových serverech a v naší aukci se prodávají jeho grafiky za pár korun a bez velkého zájmu aukcí prošumí. Bohužel již většinu nabízených grafik mám, jinak bych je bral všemi deseti.

Martin během své tvorby vystřídal několik grafických technik. Začal u černobí-

Martin Baeyens, CGD

lého dřevorezu, pak léta dělal serigrafie a v momentě, kdy nastoupila počítačová

grafika, podlehl jejímu kouzlu a v tomto pokračuje dodnes. Už slyším hlasitě: „Počítačovou grafiku nesbírám!“ K tomu si dovoluji podotknout, že v Chrudimi měl s sebou serigrafie, tedy techniku, která byla hluboce zakořeněna u nás např. tvorbou Jaroslava Kaisera a hlavně Jaroslava Hořánka, a máme problémy s těmito autory? Nemáme. Tedy v technice to není. A náměty? Krajina, příroda, zahrady, moře, zvířata, sem tam i nějaká ta baba. To přeci též sbíráme. Tak v čem je problém? V současné době to bude hlavně tou technikou, zřejmě. Pokusím se rozptýlit tuto obavu. Upřímně zde sdělují, že mám s počítačovou grafikou též problém, ale ne v případě Baeyense. Nemám rád pokroucené, rozrastrované fotografie, které se vydávají za grafické umění a přitom je to jen výhodné a efektivní použití počítačových programů. Tomu já říkám pseudoumění, pseudografika, a že tvůrců této kategorie na světě je. U Baeyense to v pravém slova smyslu naplňuje anglický výraz CGD Computer Generated Design. Na kongresu ve švýcarském Nyonu jsem navštívil jeho přednášku, kde vysvětloval principy své počítačové tvorby. Bylo to nesmírně poutavé a zajímavé vyprávění spojené s projekcí a jeho výtvarný postup byl zde rozpitván do poslední čárky. Samozřejmě používá též fotografické prvky, ale vždy je součástí grafiky kresebný zásah, barevná plocha a vše je v krásné a precizní kompozici. Každá barva se do grafiky komponuje zvlášť a v tom je to hodně podobné s rytím matic. Když je dílo hotové, odešle se do tiskárny. Slyšel jsem názor, že tam chybí ta tiskařina, ale kde je rozdíl, když klasický umělec předá matici tiskaři – tj. udělá to výtvarno, ale tisk předá někomu jinému za úplatu, v případě

CGD předává umělec dílo stroji, nevidím na tom nic špatného a ta paralela tady je. Martin tiskne své CGD na velmi kvalitní savé papíry a vím, že používá velmi kvalitní inkoustovou tiskárnu, takže si umím představit, jak se tonery rychle vyprazdňují. Jeho tisk je mimo jiné i velmi nákladný. Zkusme se podívat na rozdíl v jeho tvorbě serigrafie a CGD; když jsem ukazoval několik jeho grafik mnoha sběratelům, téměř nikdo nedokázal rozlišit obě techniky. Jako ukázkou zde nechávám otisknout ukázkou CGD a sítotisku, abyste viděli, že se ta grafika v ničem nepohoršila, možná naopak. CGD umožňuje Martinovi jemnější struktury, je to prostě posun, a to posun k lepšímu. Tak mi, proboha, někdo vysvětlete, co máme my, čeští sběratelé, proti Baeyensovi? V čem jsme jiní než sběratelé ve světě? Velmi uvítám případnou polemiku zde v Knižní značce. Bude to jedině přínosné a z Knižní značky se může stát živější časopis, který bude rozebírat problematiku moderního umění, a ne jen vzpomínat na to již dávno minulé, i když i to má samozřejmě své místo, ale modernímu grafickému umění je třeba dát mnohem větší prostor. Děkuji, pokud jste dočetli až sem.

Martin Manojlín
Martin Baeyens se narodil v roce 1943 v Belgii. V grafické tvorbě se stal mistrem barevné serigrafie a od nástupu počítačové grafiky vytváří své grafiky prostřednictvím počítače. Svě práce vystavil na 122 samostatných výstavách. Vytvořil více než 800 exlibris během padesáti let a obdržel za ně padesát ocenění. Přes čtyřicet let je profesorem na Královské akademii v Gentu. Hostoval na univerzitách a akademiích v Belgii, USA, Turecku, Kypru, Barceloně, Lisabonu, Krakově a Limeringu.

JAK JSEM POZNAL MALÍŘE OTU BUBENÍČKA

Psáno u příležitosti 55. výročí úmrtí posledního Mařákovce.

Z dětství mám silný zážitek z mého setkání s mimořádnou uměleckou osobností malířem-krajinářem Otou Bubeníčkem (1871–1962). Nerad bych si tuto nostalgickou vzpomínku vzal s sebou do hrobu. Bylo mi tehdy sotva osm let, když

Ota Bubeníček, Vesnická brána, X3

mne tatínek o víkendu vzal s sebou poprvé na obchodní cestu za nákupy obrazů do Mladé Vožice. Jelo se brzy ráno objednanou drožkou se šoférem, která jezdila ještě na válečný dřevoplyn. Monstrózní auto mělo na zádi generátorový kotel a na střeše dva pytle bukových kostek. Zásoba paliva byla nutná, neboť náplň v kotli vystačila sotva na 200 km. Za Táborem padla mlha a na přejezdu železniční trati nás zastavila spadlá závora. Ještě štěstí, že otec-kuřák při výstupu

z vozu, aby si zapálil cigaretu, zjistil, že stojíme na kolejích! Pohotově před námi závora zvedl a šofér popojel do bezpečí. Tak nás přivítala Česká Sibiř.

V ateliéru Mistra nebyl otec poprvé, což jsem pochopil ze srdečného přivítání. Malíř si potrpěl na veselá vyprávění a humorné zážitky, které prošpikoval svéráznými průpovídkami a peprnými anekdotami. Táta byl rovněž veselá kopa a byl pro každou legraci. Oba si zkrátka padli do noty. Zato já byl zcela v rozpacích, a když mně Mistr pevně stiskl ruku a zakoulel očima, měl jsem dojem, že vidím živého Krakonoše!

Ota Bubeníček, PF 1932

Můj ostych a překvapení ze setkání záhy zaplašila jeho hravá nátura. Zavedl mne do svého pohádkového světa loutek, divadelních kulis, dekorací a rozpustilých kreseb.

Protože jsem se choval způsobně a zdrženlivě, věnoval po zdařilém obchodním jednání s otcem trochu pozornosti i mně

a vyzvídal, co už umím ze školy a zda jako kluk z města znám všechnu domácí havěť. Věřte, že napodoboval hlasy zvířat lépe než strýček Jedlička! Posadil si mne do klína, pohoupal na kolenou a s hurónským slovním doprovodem: „Takhle jedou dámy, takhle jedou páni a takhle jedou sedláci, sedláci!“ mne definitivně roz dováděl a já mu začal čechrat jeho plnovous, což se mu očividně nelíbilo. Na závěr návštěvy nám zahrál na kytaru a zazpíval, a táta se přidal. Od té doby jsem se začal o tohoto malíře a jeho dílo zajímat.

Jeho **užitá grafická tvorba** je ojedinělá a souvisí převážně

s jeho loutkohereckou činností v divadle Umělecké výchovy a v Sokole Královské Vinohrady v Riegrových sadech, kde stál u zrodu loutkového divadla, než se odstěhoval na venkov. Vytvořil jen několik exlibris pro své přátele a jedinou knižní značku na objednávku *Knihy pražského Sokola*.

Jiné je to s jeho novoročenkami – ty rozesílal rád. Prováděl je ve výrazném kolorovaném linorytu. Jedno PF 1947 s motivem skotačícího kašpárka poslal mému tatínkovi jako dopisnici se vzkazem. Dlouho ji měl otec na pracovním stole před očima – škoda, že jsem ji mezi zděděnou korespondencí nenašel.

Z otcovy pozůstalosti dodnes vlastním roztomilou sádrovou sošku Mistra z r. 1917, vysokou 34 cm, s názvem *Hele, bejble cupak* – dílo to významného socha-

ře a sklářského výtvarníka **Karla Štipla**, žáka Josefa Drahoňovského a Josipa Plečnika. Další odlitek této sošky je vystaven v expozici Oty Bubeníčka v Památníku Mladovožicka v budově radnice na Žižkově náměstí v Mladé Vožici.

Zleva O. Bubeníček, C. Jelínek, Jindřich Šimek

Za svoji nejmilejší památku na Otu Bubeníčka však považuji jeho **kolorovanou kresbu**, kterou paroduje přítele Václava Sojku a sebe jako loutkoherce, režiséry a scénografy.

Jiří Ort
Ota Bubeníček, český malíř, ilustrátor a loutkář, se narodil 31. 10. 1871 v Uhřetěvsi a zemřel 10. 9. 1962 v Mladé Vožici. Pro uměleckou dráhu se rozhodl pod vlivem svého staršího bratra Jindřicha, krajináře a ilustrátora. Nejprve pracoval jako litograf v Haasově grafickém ateliéru a od roku 1899 studoval na AVU v Praze, kde byli jeho profesory Julius Mařák, Antonín Slaviček a Rudolf z Ottenfeldu. Podnikl řadu cest do zahraničí, ale svoji malířskou krajinářskou tvorbu věnoval převážně Čechám, Moravě a Slovensku. V roce 1932 se přestěhoval do Mladé Vožice. Kromě své

malířské činnosti se O. Bubeníček věnoval loutkářství a celý život se aktivně účastnil sokolského hnutí. Pro seznámení s jeho uměleckou tvorbou je vhodná publikace **Ota Bubeníček. 1871–1962**, Praha 2007, kterou sepsali Eduard Burget a Ondřej Váša; vydavatelem je Nadace Karla Svolinského a Vlasty Kubátové.

PhC. Václav Sojka (24. 1. 1905 – 5. 7. 1926), mladý talentovaný básník, byl dramaturgem a režisérem loutkového divadla. Překládal z francouzštiny, italštiny a němčiny. Dodnes je hodnocen jako významný autor několika loutkových her jak pro děti, tak pro dospělé. První úspěšnou loutkovou hru s názvem *Není vepřík jako vepřík* – komedii pro loutky na drátku o dvou jednáních napsal v roce 1922. Psal veršované lyrické hry. Proslavil se báchor-kou *Brokát – princ z pohádky*. Zemřel nečekaně po operaci slepého střeva a na vinohradském hřbitově má náhrobek od Ladislava Šalouna – první náhrobek s loutkářským námětem v Čechách.

TO NEJLEPŠÍ OD ZAKLADATELSKÉ GENERACE ŠCUG HOLLAR

Také v nové teplické galerii Zahradní dům si důstojně připomněli aktuální sté výročí vzniku Sdružení českých umělců grafiků Hollar výstavou nazvanou *Za tajemstvím plochy, výšky a hloubky*. Na vernisáži, která se uskutečnila ve středu 19. 7. 2017 v 18 hodin za účasti více než padesáti přítomných hostů, byl ke zhlédnutí výběr 52 grafických listů od 13 autorů, zapůjčený z grafické sbírky GU Karlovy Vary. Postaral se o to pohotově Mgr. V. Šavel – kurátor zdejší galerie, jenž operativně změnil výstavní plán. V tomto termínu se tu měla představit vybraná díla

německy hovořících výtvarných umělců z Čech, Moravy a Slezska. Organizačně náročná výstava připravovaná pro letní sezonu na téma *Mladí lvi v kleci* ve spolupráci s OG Liberec, GUV Cheb a GU Karlovy Vary musela být z technických důvodů odložena na pozdější termín.

Díky porozumění ředitele Mgr. Jana Samce a kurátorky grafické sbírky GU Karlovy Vary Mgr. Boženy Vachudové se tato kolekce hollaristů, předtím vystavená v galerii Becherova vila od dubna do června 2017, ocitla místo v depozitáři ve skvělém prostředí Zahradního domu v Teplicích.

Ze široké škály grafických technik nejčastěji používaných umělci v prvních dvou dekádách 20. století tu byla předvedena prvotřídní díla vytvořená buď jako otisky z **plochy** litografického kamene, nebo v černobílém či barevném dřevorytu, dřevorezu a linorytu (**tisky z výšky**) a technicky dokonalé lepty, akvatinty, mezzotinty, rytiny, suché jehly a barevný měkký kryt (**tisky z hloubky**).

V rozsáhlém a členitém výstavním prostoru 1. patra galerie se podařilo sestavit názornou instalaci a seskupení autorů podle zvolených grafických technik, umožňující porovnání specifik jejich vlastních postupů a oblíbených námětů. V hlavním reprezentativním sále hned u vchodu byl umístěn informativní panel s textem *O počátcích české moderní grafiky*. Pak následovala přehlídka největších skvostů sbírky: díla pěti klíčových osobností – prof. Maxe Švabinského, prvního profesora na grafické speciálce AVU Praze (5 leptů a mezzotint), T. F. Šimona, který grafickou speciálku převzal v r. 1928 od Švabinského, (6 barevných leptů z cyklu *Pařížské motivy* z r. 1916 a barevný měkký kryt – *La Sainte Cha-*

pelle v Paříži z r. 1911), Viktora Strettiho a Jaromíra Strettiho-Zamponi (5 leptů a barevná akvatinta) a Vladimíra Silovského (2 suché jehly).

Za tajemstvím tisku z hloubky nás také ve druhé místnosti lákaly lepty a suché jehly, tentokrát od Adolfa J. Alexe (Jelínka), Antonína Majera, Jana Konůpka a Václava Rabase.

Do třetí místnosti se podařilo soustředit všechny práce v černobílém a barevném dřevorytu; mistři barevného dřevorytu Karel Vik a Bohumír Jaroněk byli představeni třemi volnými listy a František Bílek, Antonín Majer a Vladimír Silovský černobílými dřevoryty.

V posledním čtvrtém sále kralovala litografická díla. Vedle Švabinského portrétů Bedřicha Smetany z r. 1905 (členská prémie SVU Mánes), Svatopluka Čecha z r. 1910 a volného listu Po bouřce z r. 1901 upoutala pozornost rovněž jeho barevná litografie Kamélie z r. 1912. Z tvorby Viktora Strettiho zaujal pohled do litografické dílny z r. 1913 a dvě litografie z pobytu v Londýně z r. 1913. Sbírkou doplnila práce V. H. Brunnera Paridův soud z r. 1915.

Na posledním výstavním panelu byl text původních stanov signovaný 15 zakladateli s datem 3. 12. 1917, kdy byla podána žádost pražskému c. k. místodržitelství o povolení Sdružení českých umělců grafků Hollar. Po povolení činnosti sdružení z 20. ledna 1918 se záhy uskutečnila v Topičově salonu jejich 1. členská výstava (od 15. 5. do 16. 6. 1918). Z patnácti zakladatelů chyběly na výstavě práce Zdeňka Kratochvíla a Františka Kysely.

Jiří Ort

VZPOMÍNKY NA JUBILANTY

Připomeňme si významné české grafiky – tvůrce exlibris a novoročenek, kteří mají letos významná jubilea narození či úmrtí. Svoji výtvarnou činností výrazně přispěli k dobrému jménu českého exlibris a jejich práce nám přinášejí vždy potěšení a radost při prohlížení a vystavování jejich prací.

Adolf J. ALEX (Adolf Jelínek), malíř, grafik, ilustrátor a spisovatel, se narodil 25. 4. 1890 ve Strmilově u Jindřichova Hradce v rodině měšťana a obchodníka Jana Jelínka a zemřel 2. 9. 1957 v Praze. Od šesti let, po smrti matky, vyrůstal u pří-

Adolf J. Alex, C3, 1948

buzných v Počátkách. Po studiu na nižší reálce v Telči navštěvoval keramickou školu v Bechyni (1903–1907) a potom krátce pracoval v keramických dílnách firmy Graniton. Zaměstnání opustil

a odešel do Prahy, kde studoval na Uměleckoprůmyslové škole; v r. 1911 maturoval. Ve výtvarných studiích pokračoval ve speciálce prof. V. Maška, na akademii v Mnichově (prof. A. Janko) a v grafické speciálce AVU v Praze (prof. Max Švabinský). Byl zakládajícím členem SČUG Hollar a členem Jednoty umělců výtvarných. Žil v Praze – Břevnově; prosadil se jako malíř figuralista a portrétista a jako vynikající grafik. Oblíbil si romantické náměty (cikáni, indiáni, přírodní motivy), vynikajícím způsobem zobrazoval koně. Jeho grafiky jsou plné dynamiky a napětí (*Orgie, Adamité, Ve zříceninách chrámu*). Později přešel k civilnějším motivům, k zobrazování architektury a technických staveb. Působné jsou Alexovy akvarely zobrazující české a slovenské hrady a zámky, jejichž soubor autotypických barevných reprodukcí vydal vlastním nákladem. Byl úspěšný i jako spisovatel; napsal několik povídek, které zdobil lepty a mezzotintami (*Krásná pastýřka*). Pro nakladatele Ottu vyzdobil několik bibliofilských knih, např. Legendu o sv. Prokopovi. Celkem vytvořil asi 200 volných grafických listů. V roce 1923 vydal Bořivoj From soubor deseti leptaných exlibris A. J. Alexe s předmluvou dr. K. Hereina. Tento soubor částečně zaznamenal B. Beneš Buchlovan ve své publikaci *Moderní česká exlibris* (1926) a doplnil dalšími exlibris na 12 kusů. V tvorbě exlibris A. J. Alex sporadicky pokračoval; při jejich tvorbě používal lept, akvatintu, litografii a zinkografickou reprodukcii kresby. Soupis jeho exlibris, který připravoval Ing. Jiří Oliva z Chlumce nad Cidlinou, nebyl pravděpodobně publikován. Nekrolog *Vzpomínka na grafika A. J. Alexe* napsal Alois Chvála ve *Zprávách SSPE*, 21–22, 1957, s. 8. Alois Chvála se zde zmiňuje o okolnos-

tech a důsledcích krátkodobého věznění A. J. Alexe po ukončení 2. světové války za udržování styku s Němci. V souvislosti s tím byl vyloučen ze SČUG Hollar, jehož byl zakládajícím členem a dlouhodobým místopředsedou. A. Chvála zde uvádí: „Za okupace a po okupaci bylo Alexovi mnohé vytýkáno, ale většinou z neznalosti věci nepravém.“

Sigismund BOUŠKA, básník, grafik, umělecký kritik a překladatel, se narodil 25. 8. 1867 jako Ludvík Bouška v rodině naddůlního v Příbrami a zemřel 29. 8. 1942 ve svých 75 letech v Náchodě; je pohřben na řádovém břevnovském hřbitově v Praze. V Příbrami vystudoval reálné gymnázium a poslední ročník na učitel-

Sigismund Bouška, X3, 1916

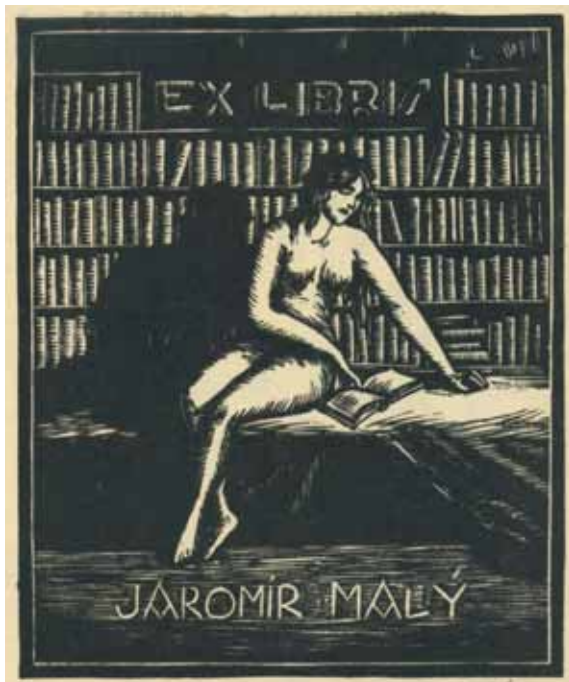
ském ústavu. Krátce studoval na malířské akademii v Praze, ale záhy přestoupil na teologickou fakultu Karlo–Ferdinadovy univerzity v Praze. V roce 1887, bylo mu tehdy dvacet let, vstoupil do benediktinského kláštera v Břevnově a přijal řádové jméno Sigismund. V roce 1892 byl vysvěcen na kněze. Působil jako kaplan a farář v severovýchodních Čechách ve venkovských farnostech, které klášter spravoval. Mimo své kněžské povolání se věnoval literární činnosti. Přijížděli za ním literáti Julius Zeyer, Otokar Březina, Růžena Svobodová, Jan Havlasa i jiní. Stal se členem Katolické moderny, kde působili např. spisovatelé Jakub Deml či Jindřich Šimon Baar. V roce 1885 vyšel v Holešově *Almanach katolických básníků českých Pod jedním praporem* (nakladatelé S. Bouška a K. Dostál-Lutinov, 253 stran) a od roku 1896 vycházel časopis *Nový život* (1896–1907, celkem 12 ročníků měsíčníku pro umění, vzdělání a zábavu, nakladatel Karel Dostál-Lutinov). Zajímavá je pro nás jeho sběratelská činnost uměleckých předmětů; sbíral např. japonské dřevoryty a byl pokládán za jejich předního znalce.

Podle 68. seznamu exlibris (Praha, SSPE, 1945), který sestavil Pavel Vodehnal podle seznamu v článku *Básník Sigismund Bouška a knižní značky* dr. Miloslava Novotného, uveřejněného ve Sborníku pro exlibris a jinou užítkovou grafiku (ročník V., Praha 1943, s. 3–16), vytvořil S. Bouška 46 exlibris v linorytu a dvě v dřevorytu. Podle neúplné datace vznikla tato exlibris mezi lety

1913 až 1916. Je pro ně charakteristický vliv japonského dřevorytu a mají svůj půvab pro svoji drsnost až primitivismus. Dr. M. Novotný ve svém výše citovaném článku píše: „*A přátelství s inauguratory novodobé české knižní značky, s Josefem Váchalem a Karlem Němcem, přivedlo patrně Sigismunda Boušku nejen k důvěrnějšímu seznámení s touto grafickou oblastí, ale i k samostatnému vytváření exlibris. Ostatní pak dokonale obdiv k japonskému dřevorytu.*“

Karel LEHKÝ-BRODSKÝ, malíř, grafik, amatérský divadelník a loutkář, se narodil 22. 12. 1897 v Bělé u Libštátu a zemřel 9. 7. 1942 v Mauthausenu (v koncentračním táboře v Rakousku; někdy je uváděno datum úmrtí 9. 8. 1943).

Studoval soukromě malířství u Ferdinanda Engelmüllera. Žil ve Valašském Me-

Karel Lehký-Brodský, X2, 1925

ziříčí, kde se zúčastnil protifašistického odboje. Vytvořil řadu obrazů a dřevorytů s náměty z Valašska (Kostel ve Valašském Meziříčí, Chalupa ve Stříteži, Chalupa na Horní Bečvě, Štramberk odpoledne, Křížkovského ulice) a osobností východní Moravy.

Za 2. světové války působil v Obraně národa, v odbojové skupině štábního kapitána Foukala. Po prozrazení skupiny byl od 29. 10. 1941 vězněn a zahynul v koncentračním táboře Mauthausen. Zůstala po něm manželka a jedno dítě na adrese Soudní čp. 1, Valašské Meziříčí. Údajně jeho jméno vyzradil jiný člen odbojové skupiny Jan Beránek, kterého nelidsky mučili a nakonec popravili 7. 5. 1942. (Podle zprávy stanice SNB Valašské Meziříčí ze dne 21. 12. 1945.)

Podle 101. seznamu, který sestavil Jaroslav Mrázek, vytvořil Karel Lehký-Brodský celkem 25 dřevorytových exlibris mezi lety 1925 až 1940; z nich 11 je na jeho jméno a 3 jsou pro Václava Rudla. Jeho nekrolog byl uveřejněn v Knižní značce 4–6/1946 na s. 75.

Arno NAUMAN, malíř, grafik a tvůrce poštovních známek, se narodil 12. 7. 1887 v Hoříněvsi u Hradce Králové a zemřel 5. 1. 1959 v Praze. V letech 1907–1909 studoval malířství na AVU v Praze (B. Roubalík, V. Bukovac, F. Ženíšek) a v letech 1910–1911 na grafické speciálce Maxe Švabinského. Byl členem SČUG Hollar. Podle 58. seznamu, který sestavil Pavel Vodehnal, a doplňků v Knižní značce 5–6/1948 a ve Zprávách SSPE 6/1952 vytvořil Arno Nauman celkem 35 exlibris, přičemž první z nich v roce 1912 a snad poslední v roce 1951. Pro tvorbu exlibris používal lept, dřevoryt, suchou jehlu a litografii. V citovaném seznamu je rovněž soupis jeho novoročenek (15 kusů) a dal-

ší užitkové grafiky. V edici Grafické zjevy vydal jako 3. svazek Klub zaměstnanců Léčebného fondu veřejných zaměstnanců v roce 1941 monografii *Arno Nauman* s popisem jeho grafických prací, úvodem od Jana Konůpka (10 stran) a s 9 obrazovými přílohami; typografickou úpravu provedl Method Kaláb. Pravděpodobně poslední soubornou výstavu grafické tvorby Arno Naumana uspořádala Středočeská galerie v Malé výstavní síni v Husově ulici 21 v Praze v roce 1989. Komisařkou výstavy byla Dagmar Jelínková; vystaveno bylo podle katalogu 59 grafic-

Arno Nauman, L1

kých listů. Dagmar Jelínková v katalogu k této výstavě mimo jiné píše: „*Vyhýbal se ostrému sociálnímu vidění i formálním výbojům nových směrů, které se objevily v první polovině 20. století. Jeho hlavním cílem bylo vyvolat citově zabarvený obraz přírody, zachytit harmonii slunného dne, prostupování světla korunami stromů. Světlo je pro Naumana důležitým výrazo-*

vým prostředkem. Snaží se o bezprostřednost a svěžest projevu, která ve své vizuální podstatě vychází z impresionismu.“

Jan PAROUBEK, malíř, grafik a pedagog, se narodil 17. 5. 1877 v Bezděkově u Klatov a zemřel 28. 8. 1962 v Domažlicích. Pocházel z rodiny pivovarského bednáře. Rodina se v r. 1878 odstěhovala do Domažlic, odkud pocházel rod Paroubků. Vystudoval v Domažlicích gymnázium a učitelský kurs v Praze. Z rodinných důvodů nemohl přijmout stipendium na Akademii výtvarných umění, které mu nabídnul Josef Hlávka. V r. 1898 se stal učitelem v Úboči a ve Kdyni a po r. 1900 učitelem a od roku 1937 ředitelem v chlapecké škole v Domažlicích. Při působení ve Kdyni se stal žákem Aloise Kalvody, který žil v blízkém zámečku Běhařově a pořádal zde letní malířské kurzy pro krajináře. Zde se také setkal s grafikem K. Wellnerem, který jej zasvětil do všech grafických technik. Dřevorytovou techniku si osvojil u F. Bílka.

Malířské a grafické dílo J. Paroubka je spjato s Domažlickem. V grafické tvorbě zachytil významné stavby, chodské chalupy a přírodní motivy. Je autorem knihy Starobylé město Domažlice (1926) s jeho 24 kresbami a souboru akvatint Domažlice v sněhu (1931). Ilustroval pohádky chodského spisovatele J. F. Hrušky. Tvorbě exlibris se věnoval od roku 1918 po celý život. Vytvořil 123 exlibris, převážně technikou dřevorytu. Menší část byla reprodukována technikou autotypie nebo zinkografie. Převážně na své jméno vytvořil 33 novoročenek technikou dřevorytu (X2), akvatinty (C5) a měkkého krytu (C6). Část novoročenek je reprodukována technikou zinkografie (P1) a autotypie (P2).

Ve 26. seznamu exlibris a novoročenek

Jana Paroubka z roku 1942, který sestavil Ing. Otakar Hradečný, je evidováno celkem 70 exlibris a 17 novoročenek. V novějším seznamu (SSPE, 2001), kam byly doplněny dodatky ze Zpráv SSPE a další položky ve spolupráci s dcerou J. Paroubka Jiřinou Paroubkovou, je evidováno 123 exlibris a 33 novoročenek. Ve Zprávách SSPE 21–22/1957 je článek *Jan*

Jan Paroubek, P1, 1954

Paroubek osmdesátníkem od Jana Prokopa Holého a od téhož autora je ve Zprávách SSPE 47/1962 článek *In memoriam malíře a grafika Jana Paroubka*.

Podle katalogu k výstavě uměleckých prací Jana Paroubka v Domažlicích k 100. výročí umělceva narození (1977) bylo vystaveno 39 olejů, 60 akvarelů a kreseb a 62 grafik. Jeho práce jsou v majetku Muzea Chodska, Muzea Jindřicha Jindřicha, České spořitelny a soukromých majitelů. V roce 2000 vyšel katalogový list

Jan Paroubek pro Slovník tvůrců exlibris (Praha, SSPE).

Město Domažlice vydalo v roce 2003 publikaci *Domažlice v kresbách Jana Paroubka*. Je zde reprodukováno 54 kreseb, fotografie J. Paroubka a úryvek z Paroubkovy předmluvy ke grafickému souboru *Zasněžené Domažlice* (1935); svá slova připojil vnuk autorův, rovněž Jan Paroubek.

Ladislav VLODEK, malíř, grafik a sochař se narodil 9. 2. 1907 v Ostravě a zemřel 7. 7. 1996 v Hranicích. Byl synem Antonína Włodka, jehož předci byli polského původu, a Češky Rozálie. V roce 1911 se rodina přestěhovala do Chicaga, kde otec získal zaměstnání v Lincolnově parku. Rodiče podporovali výtvarné nadání svého syna a umožnili mu výtvarné kurzy u malířky M. Tuckové a později na Academy of Fine Arts Chicago. Koncem roku 1921 se rodina vrátila zpět do vlasti a usadila se v Hranicích. Zde Ladislav Vlodek dokončil své základní vzdělání na měšťanské škole a poté se vyučil kamensochařem u hranického Josefa Sosny (1925). V letech 1925–1931 studoval na uměleckoprůmyslové škole v Praze; u prof. Karla Štipla malbu a u prof. Josefa Mařatky sochařství. Během studia spolupracoval s redakcemi časopisů *Koule* a *Kocour*, pro které kreslil ilustrace a komiksy s kocourem Felixem. S komiksy, jejichž hrdinou byl kocour Felix se seznámil v USA. Felixovi „otci“ byli Otto Messmer a Pet Sullivan z USA, kde měl Felix u malých diváků velké úspěchy. Po ukončení studií žil a pracoval Ladislav Vlodek v Hranicích jako sochař, malíř a grafik.

Grafice se věnoval téměř výhradně od 50. let 20. století. Tehdy začíná rovněž jeho tvorba exlibris, kterých vytvořil podle odhadu 300 kusů. Při jejich tvorbě využíval dřevoryt, kde si vytvořil charakteristický autorský rukopis, ale rovněž tech-

Ladislav Vlodek, C3, 1978

niky tisku z hloubky (lept, suchou jehlu). Zúčastňoval se mnoha soutěží v tvorbě exlibris. Snad se nemýlím, když budu tvrdit, že v současnosti je grafická tvorba Ladislava Vlodka mezi sběrateli málo známá a neprávem opomíjená. Mohu to dokázat např. tím, že dosud neexistuje soupis jeho exlibris a novoročenek. Záznamy o jeho tvorbě exlibris jsou rozptýleny v našich časopisech *Knížní značka* a *Zprávy SSPE* a v ročních cyklostylova-

ných soupisech, které spolek vydával jako přílohu Zpráv v letech 1973–1988. V roce 1999 vyšel katalogový list Slovníku tvůrců exlibris *Ladislav Vlodek*, jehož autorem je Ing. František Šára.

Jan Langhammer

KANOVNÍK VOJTĚCH SAMEC – SBĚRATEL EXLIBRIS

Vojtěch Samec se narodil se 17. srpna 1917 v Kloboukách u Brna jako druhý z dětí Anny a Karla Samcových. Mamin-ka Anna, rozená Valová, pocházela z Klobouk a byla květinářkou. Vázala věnce

(kvůli světlu) a šije bez brýlí. Otec Karel pocházel z Běchovic u Prahy, do Klobouk se přistěhoval a pracoval zde v cihelně. Samcovi měli celkem pět dětí – nejstarší byla Anna, která se v dospělosti vdala do Lomnice u Tišnova. Pak se narodil Vojtěch, který se stal knězem a mikulovským kanovníkem. Po něm přišel na svět Karel, který se oženil a zůstal bydlet v rodných Kloboukách. Poté se narodila Marie, která se stala věrnou pomocnicí P. Vojtěcha a starala se mu o domácnost. Nejmladší Václav se stal knihovníkem a zůstal svobodný.

Rodinné poměry, ze kterých Vojtěch Samec vyšel, byly poměrně chudé. Nicméně jeho nadání a jeho touha být knězem byly nepřehlédnutelné, a proto mu rodina umožnila studovat (jistě i za podpory farnosti). Studoval Klasické gymnázium v Brně (na nynější třídě Kapitána Jaroše), na což byl hrdý, a po celý život to připomínal. Toto gymnázium se slavnou minulostí (i přítomností) ho vybavilo do života solidními jazykovými znalostmi. Vyučovala se zde tehdy latina, klasická řečtina, němčina a francouzština. Gymnázium rovněž podpořilo jeho náklonnost ke studiu historie, která byla jeho celoživotním zájmem.

Po maturitě s vyznamenáním studoval bohosloví v Kněžském alumnátu v Brně a 19. června 1943 byl vysvěcen na kněze. V letech 1947 až 1949 studoval na Filosofické fakultě Masarykovy univerzity v Brně obor dějiny, archeologie a umění. Jako kněz působil v pěti farnostech jako kooperátor (kaplan) a v šestnácti jako samostatný duchovní správce.

Michael Florian, X2/col, 1972

na pohřby a vyráběla věnce pro děvčata ke klobouckému kroji, který je bohatě zdobený. Takovýto věnec nosily dívky na hlavě, byl plný drobných květin (textilních), korálků a dalších ozdobných prvků – pravé umělecké dílo. Paní Samcová vyráběla tyto věnce do vysokého věku a pamětníci si ji vybavují, jak sedí u okna

Za všechny si dovolím jmenovat alespoň Pouzdřany, Mikulov, Klobouky u Brna, Dambořice a Bavory. Ve třinácti dalších také zastupoval své nemocné spolubratry. Kromě kněžské služby působil také jako konzervátor církevních uměleckých památek, byl činný v Díle koncilové obnovy a byl členem Diecézní pastorační rady a Kněžské rady. V roce 1967 byl jmenován kanovníkem Význačné kolegiální kapituly u sv. Václava v Mikulově. Od roku 1988 statečně bojoval se zhoubnou nemocí, aniž by přitom přestal vykonávat kněžskou službu. Zemřel 23. září 1995 a jeho tělo bylo uloženo do hrobky prelátů a kanovníků na mikulovském hřbitově.

V letošním roce 2017 si připomínáme sté výročí narození Vojtěcha Samece.

Podle svých vzpomínek, vyprávění kanovníka Vojtěcha Samece a archivu Biskupství brněnského zapsala *Mgr. Marie Špačková*.

O výstavě drobné grafiky sběratele Vojtěcha Samece jsme psali v minulé Knižní značce 2/2017, s. 60.

Soupis jeho exlibris, vesměs s církevními náměty, která se zatím podařilo najít, je následující:

1. Zdirad ČECH. Moje kniha V. SAMEC. Zdislava s dětmi před hradem. X3, 96:65. 1979.
2. Zdirad ČECH. Moje kniha V. SAMEC. Zdislava s dětmi před hradem. X3/B, 96:65. 1979.
3. Michael FLORIAN. Ex libris Vojtěch SAMEC. Tím víc drží. Ruka kladivem zatlouká hřebík. X2. 1977.
4. Michael FLORIAN. Ex libris Vojtěch SAMEC. Tím víc drží. Opice kladivem zatlouká hřebík. X2/col. 1977.
5. Ludmila JANDOVÁ. Exl. V. SAMEC

60. Sv. Josef s Ježíškem v náručí. X3. 1977.
6. Ludmila JANDOVÁ. E. L. Vojtěch SAMEC. Sv. Cyril; světec s knihou. X3, 135:52.
7. Ludmila JANDOVÁ. E. L. Vojtěch SAMEC. Sv. Metoděj; světec u pramene. X3, 135:52.
8. Ludmila JANDOVÁ. E. L. Vojtěch SAMEC. Sv. Martin a žebrák. X3.
9. Ludmila JANDOVÁ. E. L. Vojtěch SAMEC. Pax, Pokoj; Sv. Benedikt. X3,
10. Ludmila JANDOVÁ. E. L. Vojtěch SAMEC. Sv. Václav (?). X3.
11. Ludmila JANDOVÁ. E. L. Vojtěch SAMEC. Sv. Jan Křtitel. X3.
12. Ludmila JANDOVÁ. E. L. Vojtěch SAMEC. Svatá u kormidelního kola. X3.
13. Josef MICHLÍČEK. Kanovník Vojtěch Samec. Z rohu hojnosti se sypou grafické lístky. X3. 1980.
14. Josef MICHLÍČEK. Kanovník Vojtěch Samec. Gloria – Pax 1981–82. Kostelní oltář. X3, 122:86.
15. Josef MICHLÍČEK. Vojtěch Samec. Kanovník – Gloria – Pax 1981–82. Kostelní oltář. X3, 122:86.
16. Josef MICHLÍČEK. Kanovník Vojtěch Samec. Mapka s vyznačením církevních architektur. X3.
17. Bohuslav Reynek. Ukřižování, kostely v Kloboukách a Pouzdřanech. C4, 120:70.
18. Zdeněk Maria Zenger. Ex libris Vojtěch Samec. 885–1985, S Cyrilem a Metodějem bdí Bůh nad svým národem. Sv. Cyril a Metoděj. P1, 80:55. 1984.

Sbírka exlibris uložená v Diecézním muzeu v Brně nebude zcela jistě přístupná veřejnosti. Uspořádaná výstava a články v Knižní značce jsou tak jedinou vzpomínkou na sté výročí narození sběratele

le P. Vojtěcha Samce. Uctěním památky našeho bývalého kolegy a jeho sběratelského úsilí by mělo být zdokumentování všech jeho exlibris. Prosím čtenáře Knižní značky, kteří vlastní exlibris V. Samce, aby mi poslali jejich kopie nebo originály (k zápůjčce či k výměně) na adresu vfpospisil@volny.cz.

Vladimír Pospíšil

GRAFICI PŘIPOMNĚLI LOUTKÁŘE MATĚJE KOPECKÉHO

Ve dnech 7. – 10. června 2017 se konal v Týně nad Vltavou druhý ročník *Vltavotýnské symposia drobné grafiky*, organizovaný tamním Městským centrem kultury a vzdělávání a Domem dětí a mládeže – střediskem volného času. Výtvarníci měli letos doporučené téma pro své grafiky, a to *Národní buditel a loutkář Matěj Kopecký (1775–1847)*, který je na týnském hřbitově pohřbený. Symposium jsem navštívil a zajímalo mě, jak si s tématem jednotliví výtvarníci poradili.

Milan Bauer z Plzně zvolil téma *Týnský šampión*, tedy chrta převzatého ze znaku Plzně (Plzeň zdraví Týn) a doplněného lodí z týnského domovního znamení. Mirek Petřík, duše celého projektu, člen výboru SSPE, vypomáhal kolegům s tiskem grafik a přípravou destiček. Sám se rozhodl pro vytvoření postavy kašpárka, a to suchou jehlou. Grafiky s názvy Kašpárek, Čert a Nastavené zrcadlo vytvořil pražský výtvarník Vlastimil Sobota spolu s portrétem Matěje Kopeckého, který na něm smeká klobouk a na hlavě má šaškovskou čapku. Připojila se i akademická malířka Marie M. Šechtlová z Tábora, která ráda tvoří technikou mezzotinty; týnskou výtvarnou kolekci obohatila grafikou s loutkami čerta, Kašpárka, krále a draka. Do Týna přijel rovněž Martin Manojlín z Děčína, který technikou linorytu vytvořil *Vltavotýnský kaštan*, protože u kaple na hřbitově, kde je Matěj Kopecký pochován, stojí krásný kaštan. Podle autorovy fantazie se Kopecký, který odešel zemřít do polí, dotkl právě tohoto kašta-

Zleva M. Petřík, V. Sobota, T. Smetanová, M. Manojlín, M. Bauer

nu. Až ze slovenského Hlohovce přijel do Týna Vítažoslav Chrenko, který k danému tématu vytvořil tři exlibris s portrétem M. Kopeckého a jeho marionetami; z toho dvě grafiky věnoval městu Týnu. Z Ostravy přijela mladá výtvarná peda-

Miroslav Petřík a Hana Šuranská

gožka Tereza Smetanová, vyučující grafické techniky na Střední umělecké škole v Ostravě. Pro symposium vytvořila linorytem celý komplet drobných artefaktů, na nichž jsou historické loutky z přelomu 19. a 20. století, vyryté podle odborné literatury. Z Ratíškovic u Hodonína přijela Hana Šuranská, středoškolská učitelka výtvarného designu. Ta vyryla technikou linorytu grafiky na téma loutkářské dílny a nástrojů, jimiž se loutky vyrábějí. Inspiraci hledala u příbuzného, který má dílnu na výrobu soch a loutek. Mezi výtvarníky panovala příjemná atmosféra, nechyběly ani kytary, banjo a zpěv. Vernisáž výstavy se uskutečnila 30. června 2017 ve vltavotýnské Městské galerii U Zlatého slunce. Na výstavě vystavil jako host svá díla českobudějovický výtvarník Václav Johanus. Celá akce, k níž byl vydán i pěkný katalog, významně propagovala grafiku v regionu, včetně exlibris.

Alois Sassmann

DĚTSKÁ KNIŽNÍ ZNAČKA V UHERSKÉM HRADIŠTI 2017

S roční pravidelností je Knihovnou Bedřicha Beneše Buchlovana v Uherském Hradišti vypisována literární a výtvarná soutěž pro děti – malé školáky, žáky a obecně mládež z Uherskohradištska. Loňského roku byla zaměřena na 700. výročí narození Karla IV. (viz Knižní značku 3/2016, s. 95) a letos na 760. výročí založení královského města Uherského Hradiště. Nadmíru vítaná a povzbuzující akce! Vyzývá děti, aby se literárně a výtvarně projevíly, a jejich výtvary uveřejňuje. Ve výtvarné části vybízí vždy k tvorbě exlibris. Tento

Zuzana Lapčíková

krát do ní přišlo 61 exlibris. Již i nejmenší děti dokážou vytvořit pěkná a milá exlibris. Nejpočetnější je skupina středního věku obesaná 47 knižními značkami. Nemálo je jich vytvořeno s výtvarným citem a nápadem, takže se porotcům nelehko vybíralo. K soutěži vyšel sborníček, ve kterém je uvedeno sedm „vítězných“ exlibris, z nichž představujeme exlibris třináctileté Zuzany Lapčíkové ze Základní školy U Pálenice v Kunovicích. Pozoruhodné bylo pojetí exlibris Jitky Ridlové ze Sušic. Jen autorka na něj zapomněla připsat, že jde o exlibris. Hybné síly celé akce jsou paní Hana Hanáčková

a Miroslava Čápovala z oddělení pro děti a mládež v uvedené knihovně. Uspořádaly tam pro letní měsíce výstavku všech těchto exlibris.

Josef Chalupský

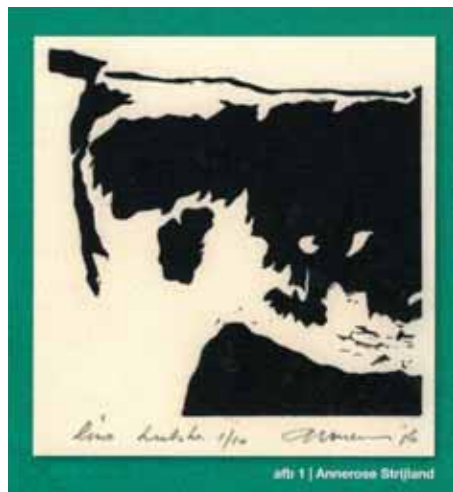
SINT-NIKLAAS 2017

Přeslavná soutěž. Nic na tom nemění, že v měnícím se světě mění se i zájem o ni. O posledním dvacátém ročníku soutěže jsme měli informaci v Knižní značce 2/2015, s. 61 s přehledem o předchozích účastech. Letos to bylo nejméně

– 40. Od deseti výtvarníků výše poslalo své příspěvky devět zemí. Pochopitelně nejvíce z Belgie – 43, dále z Polska – 36, Nizozemska – 33, Bulharska – 17, Itálie –

Kazuko Kido, C7

Annerose Strijlandová, X3

– jen 295 výtvarníků. Zopakujme si pro zajímavost účast v minulých ročnících v opačném časovém sledu. Je to přece jen nejdůležitější exlibristická soutěž. Takže 2015 – 519 (!), 2013 – 500, 2011 – 364, 2009 – 447 a 2007 – 357. Po jistém vzestupu výrazný pokles v roce 2017. Účast podle zemí je setrvalá, jen lehce kolísá. Nyní účast ze 43 zemí, 2015 – 51, 2013 – 50, 2011 – 48, 2009 – 47 a 2007

16, Japonska – 14, Francie – 12, Německo – 11 a Rusko – 10. Od nás soutěž oblesali čtyři výtvarníci, podle abecedy to byli: Jaroslav Minář, Petr Minka, Vladimír Suchánek a Štefan Škapík. Porota hodnotí exlibris vhodně a potřebně ve více kategoriích, a tak nebude od věci si alespoň u těch hlavních vyjmenovat vítěze. Cenu města Sint-Niklaas za tisk z výšky dostala za linoryt Holanďanka Annerose Strijlandová (*1944), za tisk z hloubky, za mezotintu Japonec Kazuko Kido (*1952), za digitální exlibris Belgičan Chris Horions (*1948), za nejlepší městské exlibris Ukrajinec Konstantin Kalinovič (Kalinovich, *1959), provedené suchou jehlou, s obrázkem *Krutá zima ve Starém Delftu*, vycházející z Vermeerova obrazu (1660). Za exlibris s námětem *Město budoucnosti* byla oceněna Američanka Marina Terauds (*1961), Cenu Victora Stuyvaerta pro mladé tvůrce získal Japonec Ajano (Ayano) Hirata (*1949) za barevný dřevoryt, Cenu Graphia Bělorus Ivan Rusáček (Rusachek, *1976). Čestnou cenu Fondu Marie-Rose Theunis Belgičanka Sonja Brys (*1949). Čestná uznání dostaly Polka

Alicja Snoch-Pawlowska (*1969), Ruska Natálie Kuzněcová (Natalya Kuznetsova, *1978) a Italka Marina Ziggotti (*1945). Příkladáme exlibris Annerose Strijlandové. Kdo si vyhledá v minulých Knižních značkách reprodukce vítězných exlibris, může postřehnout, jak i v tom se situace mění! Viz právě představená exlibris!

Josef Chalupský

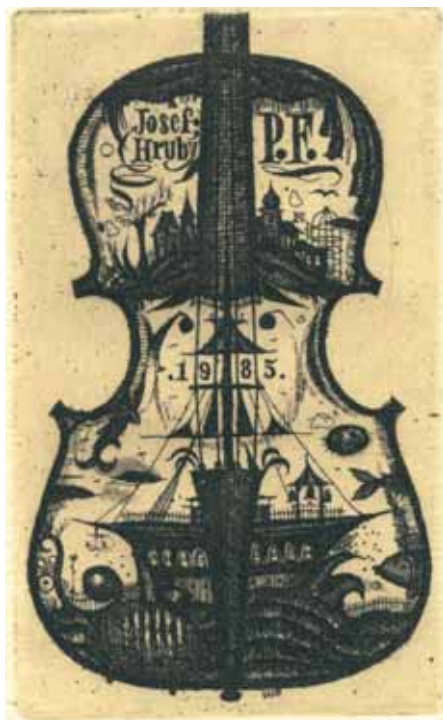
ZEMŘEL BÁSNÍK JOSEF HRUBÝ

Český básník, bibliofil a výtvarník Josef Hrubý se narodil 10. května 1932 v Čer-

měli možnost se s ním setkat na sjezdu SSPE v Plzni v roce 2012, kde byl naším čestným hostem. Do tehdejšího Sborníku pro exlibris a drobnou grafiku napsal článek *Poezie exlibris*, kde se dozvíme mnohé o jeho sbírání exlibris, přátelství s českými výtvarníky, kteří ilustrovali jeho básnické sbírky, a o jeho vlastní výtvarné činnosti. Své vzpomínky na Vánoce v dětství zachytil v článku *Vánoční dar*, který jsme uveřejnili v Knižní značce 4/2000. Jeho sbírky básní ilustrovali významní čeští grafici: Ludmila Jiřincová, Vladimír Suchánek, Oldřich Kulhánek, Karel Demel. Jako témata pro svá exlibris si volil lodě, housle a antická témata. Když ho po roce 1968 vyhodili z Městské knihovny v Plzni, kde byl ředitelem, pracoval v Krajském středisku státní památkové péče v Plzni a pořádal dodnes nezapomenutelné výstavy významných českých grafiků na zámku Kozel. Do Zpráv SSPE psal články o těchto výstavách a články o mladých českých graphicích, se kterými nás seznamoval jako s tvůrci exlibris. Mnohé bibliofilské tisky jeho básní vydával a tiskl včetně grafických příloh náš člen Josef Vinklát. V posledních letech náš bývalý člen Dominik Mačas vydal několik básnických sbírek J. Hrubého.

Josef Hrubý byl významnou osobností plzeňské kultury, zahajoval výstavy, účastnil se setkání s výtvarníky a bibliofily. Byl členem Střediska západočeských spisovatelů, členem PEN klubu a čestným členem Spolku českých bibliofilů. V roce 2011 obdržel cenu Magnesia Littera za básnickou sbírku *Otlé ach* s reprodukcemi svých koláží a v roce 2013 Uměleckou cenu města Plzně za celoživotní dílo.

Jan Langhammer

Milan Bauer, C3, 1984

něticích u Volyně a zemřel 19. 7. 2017 v Plzni (ve věku 85 let). Členem SSPE byl v letech 1977–2001. Naposledy jsme

PUBLIKACE

■ **Stoleté putování Šumavou**

V roce 2017 tuto publikaci vydala Galerie Klatovy/Klenová, příspěvková organizace Plzeňského kraje, ve spolupráci se SČUG Hollar ke stejnojmenné výstavě pořádané v dubnu až červnu 2017. Texty: Pavel Piekar, Karel Skalický a Michal Lazorčík. Autoři fotografií: Kateřina Slezáková a Jiří Strašek. Grafická úprava: Zbyněk Hraba. Tisk: Dragon Press, Klatovy. Náklad 300 výtisků. ISBN 978-80-87013-85-4.

Brožovaná knižička podélného formátu 14,5 × 20,5 cm se 64 stranami a barevnou obálkou obsahuje 13 reprodukcí grafik Z minulosti od 13 autorů a 25 reprodukcí grafik Přítomnost od 25 autorů. Autoři jsou představeni krátkými biografickými údaji a reprodukováné grafiky mají uvedeny autora, název, rok vzniku, grafickou techniku a rozměry. Všichni autoři byli nebo jsou členy SČUG Hollar. U několika grafik lze pochybovat, zda se skutečně vztahují k Šumavě; to z nich nepoznáme. Je zde reprodukováno rovněž jedno exlibris, které vytvořil Martin Manojlín (Vydra). Zatímco grafiky Z minulosti často působí svým pojetím a barevností ponuře až zlověstně, grafické listy současných autorů jsou spíše veselé a optimistické.

Doufáme, že i budoucnost Šumavy bude optimistická a lesy neskončí pilou a sekerou dřevorubců za přispění „broučka“ a vichřic. Lze si jen přát, aby byla Šumavě, její přírodě, městům, hradům, kostelům a obyvatelům věnována pozornost současných grafiků, členů SČUG Hollar.

■ **Vltavotýnské symposium drobné grafiky**

Katalog k výstavě prací z II. ročníku symposia, tentokrát na téma Matěj Kopecký (k 170. výročí jeho úmrtí), má 20 stran formátu A5, obálku a doplňující údaje o osmi výtvarnících vložené do vazby. Katalog obsahuje úvodní text a pak vždy detailní fotografii z pracovního postupu autora při práci na desce a reprodukcí vytvořeného exlibris. V katalogu jsou na společné fotografii účastníci symposia: Vítězoslav Chrenko, Vlastimil Sobota, Marie Michaela Šechtlová, Hana Šuranská, Milan Bauer, Martin Manojlín, Tereza Smetanová a Miroslav Petřík. Katalog uzavírá host výstavy Václav Johanus. Katalog vydalo Městské centrum kultury a vzdělávání v Týně nad Vltavou v roce 2017 v nákladu 400 kusů k výstavě v Městské galerii v domě U Zlatého slunce v Týně nad Vltavou, která se konala 1. 7. – 20. 8. 2017. ISBN 978-80-906828-2-5.

Pořadatelé hodlají v symposiích pokračovat i v dalších letech; mají k tomu příznivé podmínky a podporu veřejných i soukromých institucí.

■ **Vladimír Pospíšil. *Soupis exlibris Jana Kavana***

Přílohou tohoto čísla Knižní značky je *Soupis exlibris Jana Kavana*, který sestavil s pomocí dr. J. Chalupského a autora Vladimír Pospíšil z Valašského Meziříčí. SSPE jej vydal v počtu 550 výtisků, tisk provedla barevným ofsetem tiskárna SOS print s. r. o., Švihovská 10, Plzeň, graficky pro tisk připravil Jan Langhammer. *Soupis* má 12 stran formátu A5 a osahuje reprodukce 13 exlibris a krátké pojednání o autorovi a jeho tvorbě exlibris. Je popsáno celkem 163 exlibris, které J. Kavan vytvořil mezi lety 1973–2017. Je připojen abecední seznam majitelů exlibris.

Exlibris Jana Kavana mají svůj osobitý půvab, jsou vyhledávána našimi i zahraničními sběrateli. Potěší nás jak obsahem, tak grafickým zpracováním. Každé exlibris je nápaditým zpracováním myšlenek autora, nutí nás k zamyšlení a zůstává dlouho nevšedním estetickým zážitkem

■ **Dušan Sazovský. *Soupis exlibris Jana Kobzáně***

Soupis obsahuje 21 položek vesměs neznámého vročení. Je tištěn černobíle na 4 stranách formátu A5 se 3 reprodukcemi exlibris. Je připojen životopis autora s popisem jeho díla a seznamem literatury. *Soupis* vydal SSPE v omezeném nákladu 80 kusů v r. 2017. Zájemci jej mohou obdržet na vyžádání na adrese redaktora Knižní značky. Jan Kobzáně s oblibou používal zbojnické a valašské motivy v exlibris. Většina z jeho asi dvaceti exlibris je zinkografická reprodukce kresby. Do jeho života a uměleckého uplatnění významně zasáhl Tomáš Baťa, který věřil jeho talentu, podporoval jej na studiích a posléze zaměstnal v propagačním oddělení své firmy. Jan Kobzáně je autorem světoznámé značky (loga) firmy Baťa.

Lgh

ČASOPISY

■ **BOEKMERK, Tijdschrift voor ex-libriskunst. Nummer 56/2017**

Skončilo představování bývalých tvůrců exlibris a také skončí zřejmě i kratší seriál o melancholii vyjádřené na exlibris. Mezi 13 uvedenými exlibris je jedno od **Jana Černoše**. Probíráno je i exlibristické dění v Šanghaji, kde k akci „10+1 k výstavě pozvaných věhlasných umělců“ byl přizván náš **Jiří Brázda**. Vyšel k tomu nákladný katalog. V článku o současných rumunských tvůrcích exlibris je uvedeno šest umělců

z výstavy „Starověká mládež a nesmrtelný život“. Postupně jsou představeni: Belgičanka Sonja Brys (1949), Polka Aleksandra Hachula (1988) a Japonec Džumpei (Jumpei) Mikami (1978). Vítané jsou stránky věnované novému předsedovi FISAE Finovi Olli Ylönenovi, včetně stručného životopisu. (Narozen 1958 v Lahti.) Mezi deseti ukázkami exlibris z jeho sbírky je jedno od **Jana Černoše**. Podrobně jsou uvedeny výsledky letos končící soutěže v Sint-Niklaas s reprodukcemi všech vítězných prací. (Blíže o ní je v této Knižní značce, s. 99.) Mezi novými exlibris není žádné od nás, i když to od Josefa Wernera s námi souvisí. Je uveden sice jako grafik holandský, ale narodil se u nás. Recenzovány jsou dvě knihy. Jedna o rumunském Konstantinu Brancusim, druhá o **Jiřím Brázdovi**. (U nás o ní v Knižní značce 3/2016, s. 103.)

Jch

■ **GRAFIEKWERELD**, No. 1. 2017, Nizozemsko

Floortje Sebens vytváří svoje grafiky technikou barevného linorytu. Rovněž v dalším článku je pojednáno o linorytu, o jeho historickém vývoji a současnosti; reprodukovány jsou práce Jana Battermanna, Roos Helbigové, Huiba von der Veura a Cornela Scheperse. Rozsáhlý článek je věnován Zdeňku Mézlovi; je reprodukováno 67 exlibris a 3 novoročenky. Jsou zde vzpomenuy kontakty mezi českými a holandskými výtvarníky a sběrateli v 60. letech minulého století a tehdy uveřejněné články V. Grégra a M. Kaizla. Eric Claus (*1936), malíř, grafik a medailér, vytváří rovněž exlibris. Harry van Kruiningen (vlastním jménem Henri Adelbert Janssen, 1906–1996) byl všestranným umělcem; představeny jsou jeho ilustrace děl světové literatury (E. A. Poe; Epos o Gilgamešovi). Jan Sluijters (1881–1957) vytvářel nádherné kresby tuší a akvarelem.

■ **GRAFIEKWERELD**, No. 2. 2017, Nizozemsko

V Groningenu žije a pracuje grafička Sietske Bosma (*1951); tvoří figurální volnou grafiku v linorytu v kombinaci s dalšími technikami. Bart van der Leek (1876–1958), grafik, typograf a komerční grafik, vytvořil rovněž několik exlibris. Johan van Hell (1889–1952), grafik, vytvářel exlibris technikou dřevorytu ve 20. letech minulého století. Peter O. Gerrits (*1948) vytváří své grafické listy technikou serigrafie; vytvořil rovněž několik exlibris. Theo Kurpershoek (1914–1998), grafik, tvůrce nizozemských poštovních známek, využívá většinu klasických grafických technik a rovněž náměty jeho grafik jsou různorodé (krajiny, zátiší, portréty, akty); v článku je reprodukována jeho novoročenka vytvořená v dřevorytu. Roline Wichers Wierdsma (1891–1970) tvořil typografická exlibris.

■ **Mitteilungen der Deutschen Exlibris-Gesellschaft č. 1/2017**

Na prvních stránkách je pozvánka na sjezd DEG ve Wurzbachu a na zámku Burgk, který se koná od 26. 4. do 29. 4. 2018. Zámek Burgk je nejstarší a největší zámecký areál v Duryňsku. Samotný sjezd se koná v Aparthotelu Am Rennsteig ve Wurzbachu. Článek Ulriky Landnar pojednává o exlibris pro Theu a Karla Sternheimovy; Carl Sternheim byl významný německý dramatik, básník a spisovatel (1878–1942). Další článek je věnován restitucím židovských uměleckých sbírek. Dva tvůrci exlibris Walther

Klemm, německý malíř, grafik a ilustrátor (1883–1957), a Carl Thiemann, rakousko-německý malíř a grafik (1881–1961), se narodili v Karlových Varech. W. Klemm studoval na pražské akademii a stal se profesorem grafiky ve Výmaru. C. Thiemann působil v Dachau. Málo známý německý malíř a grafik Willy Dammasch (1887–1983) se narodil a studoval v Berlíně; od roku 1924 žil ve Worpswede u Brém. Ukrajinský malíř, grafik, sochař a fotograf Ruslan Vigovsky (*1967) využívá při tvorbě exlibris dřevoryt a nově počítačovou grafiku. Polský grafik Michal Wojcik (*1973) tvoří exlibris v leptu a akvatintě; vytváří rovněž velké grafiky s depresivním a melancholickým charakterem. V časopise je reprodukována novoročenka N. Hillerbrandta od J. Dajče.

■ **Mitteilungen der Deutschen Exlibris-Gesellschaft č. 2/2017**

Na prvních stranách je zpráva z členské schůze DEG z 29. 4. 2017 v Paderbornu. Soutěže vypsané DEG se zúčastnili grafici z 24 zemí v celkovém počtu 245 výtvarníků (od nás 16). 1. cenu obdržel Ivan Rusachek, 2. Frank Eissner a 3. Andreas Raub. V dalším článku je posuzováno téma uměleckých múz v tvorbě exlibris a ve vztahu k jejich majitelům; reprodukována jsou exlibris P. Hlavatého, K. Beneše, G. Hujbera. Před 79 lety vznikl malý soubor exlibris v leptu od Alphonse Woolfla (1884–1951), který je reprodukován a je pojednáno o majitelích jednotlivých exlibris. Následuje malá procházka námětovou sbírkou exlibris pro lékaře, kterou sestavil Tillfried Cernajsek. V následujícím článku je potvrzena důležitost knižních značek, které pomáhají navrátit nacisty uloupené knihy původním majitelům. Jako nový tvůrce exlibris je představen Ukrajinec Bogdan Pilipuško (Pilipushko, *1990).

■ **Nordisk Exlibris Tidsskrift 2017/1** (Severský exlibristický časopis)

Číslo je věnováno výběru exlibris s motivem Dona Quijota ze sbírek Uměleckého muzea ve Frederikshavnu. Jsou mezi nimi exlibris od Bohumila Krátkého, Karla Oberthora, Jaroslava Vodrážky, Vojtěcha Cinybulka, Miroslava Matouše, Huga Šilberského a Slováků Leo Bednárika a Kataríny Vavrové. Svoji sbírku exlibris představili na výstavě č. 3 Rosemarie a Gerald Aschenbachovi; reprodukována jsou exlibris od M. Filse (Otakar Mařík) a Petra Ptáčka. V následující 4. výstavě představili svoje exlibris Heidi a Horst Sparke; mezi reprodukcemi jsou exlibris od Karla Musila a Lea Bednárika.

■ **Nordisk Exlibris Tidsskrift 2017/2** (Severský exlibristický časopis)

Pro porovnání minulosti a současnosti tvorby exlibris v Dánsku je jako první svoji tvorbou exlibris, z nichž je 24 reprodukováno, představena Ebba Holm (1889–1967), malířka, grafička a ilustrátorka. V 5. výstavě představil svoje exlibris Norbert Hillerbradt; v článku jsou reprodukována exlibris od Slováků M. Komáčka, Kataríny Vavrové, Kataríny Smetanové a Miroslava Boroše. V pokračování autorských výstav byli představeni na 89. Vladimír Zuev (*1959) z Ruska, na 90. Antonio (Toni) Pecoraro (*1958) z Itálie, na 91. Vincenzo Piazza (*1959) rovněž z Itálie a na 92. Ertan Aktas (*1983) z Turecka.

ZPRÁVY Z VÝBORU SSPE

■ **Výborová schůze** se konala dne **29. 6. 2017** v restauraci Therapy v Praze 1 za řízení předsedou dr. F. Černochem a za účasti sedmi členů výboru a hosta Ing. M. Bayerové. Byl schválen program kongresu FISAE, který zpracoval K. Urban. Kongresové výstavy: *České exlibris v minulosti* v Národním památníku na Vítkově, *Duchovní exlibris ze sbírek Strahovského kláštera* ve Strahovském klášteře, *Exlibris v tvorbě současných členů SČUG Hollar* v Galerii Hollar a *Mezinárodní soutěž exlibris* v hotelu Pyramida (předběžné názvy výstav).

■ **Výborová schůze** se konala **27. 7. 2017** v restauraci Therapy v Praze 1 za řízení předsedou dr. F. Černochem a za účasti šesti členů výboru. Na sjezd do Chrudimi se přihlásilo k 30. 6. 2017 sto osob; ke sjezdu bude uspořádána výstava italského exlibris.

■ **Výborová schůze** se konala dne **17. 8. 2017** v restauraci Therapy v Praze 1 za řízení předsedou dr. F. Černochem a za účasti pěti členů výboru a hostů Ing. M. Bayerové a Ing. E. Zbořilové. Pro účely kongresu FISAE v Praze byl zřízen druhý účet SSPE u Fio banky. Účet SSPE u ČSOB je ponechán. Hospodářka a pokladní SSPE, paní Ing. Eva Zbořilová, zvolená do této funkce na valné hromadě SSPE dne 11. 3. 2017, není členkou výboru SSPE. Účastníci sjezdu v Chrudimi obdrží Soupis exlibris Adolfa Borna a členům SSPE bude vydáván Sborník pro exlibris a drobnou grafiku 2017. V omezeném nákladu bude vydán soupis exlibris Jana Kobzáně a v plném nákladu soupis exlibris Jana Kavana jako příloha Knižní značky. Výbor SSPE

PROSBA AUTORA

■ Pro zdárné dokončení publikace *České sběratelství exlibris v datech* prosím zejména starší členy SSPE o zapůjčení zajímavých fotografií z akcí SSPE, které se konaly před mnoha lety. V archívu SSPE se téměř nic nedochovalo.

Souběžně pracuji na publikaci *Česká exlibristická bibliografie*. Rovněž zde hledám možnost spolupráce s členy SSPE.

Spojení na mě naleznete v tiráži tohoto časopisu.

Jan Langhammer

VÝSTAVY

■ **Galerie HOLLAR**, Smetanovo nábřeží 6, Praha

11. 10. – 5. 11. Lubomír Příbyl

8. 11. – 3. 12. Jana Hubatková

5. 12. – 23. 12. XXIII. festival komorní grafiky

ZMĚNY ČLENSTVÍ

■ **NOVÍ ČLENOVÉ:** 10724 MgA. Tereza REICHOVÁ, Štolbova 2102/8, 162 00 Praha; 10725 PhDr. Zita SUCHÁNKOVÁ, Nový Svět 92/27, 118 00 Praha.

■ **ZMĚNA ADRESY:** 10028 akad. malíř Jiří BRÁZDA, Hellichova 797, 290 01 Poděbrady; 10713 Ing. Jana PARÝZKOVÁ, Štefánikova 408, 533 41 Lázně Bohdaneč.

**Časopis Knižní značka vydává pro své členy od roku 1937
Spolek sběratelů a přátel exlibris, založený v roce 1918,
se sídlem: Zelenečská 129/34, Hloubětín (Praha 14), 198 00 Praha.
Identifikační číslo ve spolkovém rejstříku vedeném Městským soudem v Praze,
oddíl L, vložka 237: 004 43 522, zapsáno 1. ledna 2014.
Poštovní adresa: P. O. BOX 645, 111 21 Praha 1.
IČ 00443522. Webové stránky: www.sspe.cz.**

Číslo účtu/Konto:

87951/0300 v měně CZK, Československá obchodní banka a. s.,
Radlická 333/150, 150 57 Praha 5.

Číslo účtu/Konto:

IBAN: CZ02 0300 0000 0002 3224 2690, SWIFT/BIC: CEKOCZPP v měně EURO, Československá obchodní
banka a. s., Radlická 333/150, 150 57 Praha 5.

Předseda: **doc. PhDr. Felix Černoch, CSc.**, Banskobystrická 2085/1, 160 00 Praha.

E-mail: cernochvip@seznam.cz.

Mobil: 774 193 607.

Jednatel: **Karel Urban**, Na Vyhliďce 291, 252 06 Měchenice.

E-mail: urbankm@tiscali.cz.

Telefon: 251 566 517.

Mobil: 728 150 639.

Hospodářka: **Ing. Eva Zbořilová**, Hvězdoslavova 510/27, 149 00 Praha.

E-mail: zboreva@gmail.com.

Mobil: 608 313 859.

Redaktor Knižní značky a členská evidence: **Ing. Jan Langhammer, CSc.**, Ke Kukačce 797/19, 312 00 Plzeň.

E-mail: langhammer.jan@o2active.cz.

Telefon: 377 265 076.

Seznam příloh:

Soupis exlibris Jana Kavana. Katalogové listy: Emmerich Alois Hruška, Viktor Chrenko, Víťazoslav Chrenko,
Petr Minka. Pozvánka na výměnný den a adventní večer. Pozvánka na kongres FISAE v Praze. Přihláška na
kongres FISAE v Praze.

KNIŽNÍ ZNAČKA číslo 3/2017

Redaktor: Ing. Jan Langhammer, CSc.,

Ke Kukačce 797/19, 312 00 Plzeň, e-mail: langhammer.jan@o2active.cz.

Redakční kruh: doc. RNDr. Josef Chalupský, PhDr. Jiří Ort a RNDr. Karel Žižkovský.

Jazyková korektura: Mgr. René Keller a Mgr. David Polčák.

Počítačová sazba článků a výběr obrázků: Ing. Jan Langhammer, CSc.

Grafická úprava a tisk: SOS print s. r. o., Švihovská 10, 301 00 Plzeň.

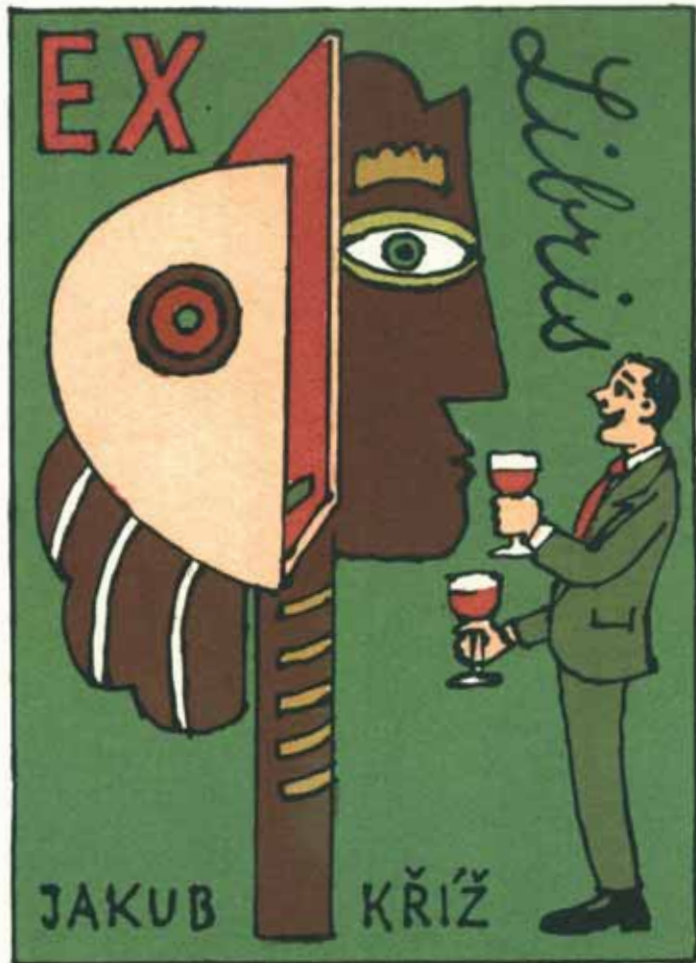
Náklad 520 výtisků.

Vydává: Spolek sběratelů a přátel exlibris v Praze, Zelenečská 129/34, 198 00 Praha.

ISSN 1211-3840.

Rozesílá Postservis Praha.

Toto číslo vyšlo 30. 9. 2017. Redakční uzávěrka příštího vydání je 30. 11. 2017.

Jiří Slíva, L1, 2015

Časopis Knižní značka vydává pro své členy od roku 1937 Spolek sběratelů a přátel exlibris založený v roce 1918 se sídlem v Praze.

Název časopisu a logo spolku:
akademický malíř Miroslav Houra.

*Obrázek na titulní straně:
Ladislav Kuklík, C3+C5, 2012.*